

Notat fra Legeforeningen 05.12. 2013– Dokument 8: 2 S(2013-2014) – Fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Audun Lysbakken og Snorre Serigstad Valen

Reservasjon mot henvisning til abort og reservasjon mot assistert befruktning og prevensjon

Representantforslaget ønsker en videreføring av Helse- og omsorgsdepartementets rundskriv 1-4/2011. Forslagsstillerne uttrykker bekymring for at pasienter kan bli utsatt for belastende avvisning og en «moralsk fordømmelse fra fastlegen» ved reservasjon mot henvisning til svangerskapsavbrudd. Dette tar Legeforeningen på største alvor. Åpenhet og informasjon til pasientene er derfor helt avgjørende ved implementering av reservasjonsmuligheten. I Legeforeningens landstyrevedtak fremgår det tydelig at det skal tilrettelegges for en mulighet for fastleger til å reservere seg ved alvorlige samvittighetsgrunner knyttet til liv og død, såfremt dette *ikke* har innvirkning på pasienten og pasientens rettigheter. I denne sammenheng mener Legeforeningen at det viktigste hensynet er pasientens rettigheter, og at pasienten blir møtt med respekt og verdighet. Samtidig må det legges til rette for en praktisk løsning for leger som ønsker en reservasjonsmulighet av tungtveiende samvittighetsgrunner.

Legeforeningen mener:

- Det viktigste hensynet som må ivaretas er at alle pasienter, uansett livssituasjon, skal oppleve respekt og forståelse fra sin lege. Det er en grunnleggende forutsetning for legers reservasjonsmulighet at den ikke øver negativ påvirkning på pasienten og pasientens rettigheter.
- Legeforeningen er ikke for en reservasjonsrett, men støtter *muligheten* til reservasjon som innebærer å overlate enkelte oppgaver til andre ved alvorlige samvittighetskonflikter vedrørende liv og død.
- Åpenhet og informasjon til pasientene er avgjørende ved implementeringen av reservasjonsmuligheten. Legeforeningen forutsetter åpenhet om reservasjonsønsker og det bør foreligge tilgjengelig informasjon når pasientene skal velge fastlege.

Reservasjonsmulighet – ikke rettighet

Når rollen som yrkesutøver og personlige verdier er absolutt uforenelig må de praktiske konsekvensene av slike avveininger vurderes grundig. Legeforeningen mener ikke fastleger skal ha en lovbestemt *rett* til reservasjon. Legeforeningen ønsker en *mulighet* for enkelte fastleger til å overlate enkelte oppgaver til andre ved alvorlige samvittighetskonflikter vedrørende liv og død. Dette er noe annet enn den reservasjonsretten som er forskriftsfestet når det gjelder medvirkning i selve abortinngrepet. Forutsatt at dette *ikke* rammer pasientene, er spørsmålet om det finnes en frihet til å la henvisningene til abort håndteres av en annen lege etter avtale med hver enkelt kommune.

Forslagsstillerne i representantforslaget skriver at «kvinner (...) risikerer å møte en moralsk fordømmelse fra fastlegen og en belastende avvisning, etter å ha tatt et vanskelig valg». Dette står i motsetning til en av medisinens grunnpilarer: Den enkelte leges etiske bevissthet. Legeforeningen minner om etiske regler for legers § 2, «Legen skal ivareta den enkelte pasients interesse og integritet. Pasienten skal behandles med barmhjertighet, omsorg og respekt.» Dette er et ufravikelig prinsipp i enhver pasientbehandling.

Hensynet til pasienten er viktigst

Det er kommunene som skal inngå avtaler med fastlegene. Legeforeningen mener det vil være et kommunalt ansvar å sørge for god informasjon og oppfølging av brukerne i tjenesten. Kommunene har også det administrative og juridiske ansvaret for at pasientenes rettigheter ivaretas. Dette er for Legeforeningen en avgjørende forutsetning i utformingen av en reservasjonsmulighet som skal praktiseres i kommunal regi. Legeforeningen støtter helseministerens vurdering i at det ikke skal være anledning for mindre kommuner hvor eksempelvis den eneste fastlegen ønsker å reservere seg å inngå avtale. Legeforeningens mener dette er en fornuftig skjønnsutøvelse som på en tydelig måte ivaretar pasientenes rettigheter og markerer tydelige organisatoriske retningslinjer.

Åpenhet om reservasjon og god informasjon til pasientene

Helseministeren har signalisert at åpenhet og forutsigbarhet gjennom tydelig informasjon til pasientene er spesielt viktig for legers mulighet til reservasjon. Pasienter som i dag har en fastlege som ønsker å reservere seg skal informeres om dette umiddelbart og vil få anledning til å bytte fastlege. Pasienter som skal velge ny fastlege skal ha informasjon over hvilke leger som vil benytte seg av reservasjonsmuligheten og står fritt til å velge sin faste behandler. Dette mener Legeforeningen er gode løsninger.

Informasjons- og veiledningsansvaret ved svangerskapsavbrudd skal overføres til ny behandlende fastlege. Legeforeningen stiller seg positiv til en slik åpenhetskultur som sikrer god informasjon til pasientene. For Legeforeningens er det avgjørende at tilrettelegging og praktisering av reservasjonsmuligheten implementeres slik at pasientene ikke opplever krenkelse. Forståelse, profesjonalitet og respekt for pasientene i slike sårbare situasjoner er et grunnleggende hensyn som skal ivaretas.
